

królików jest chorobą wirusową i odznacza się niezwykle ostrym, a nawet nadoстрыm przebiegiem. Najczęściej w ciągu 48 godzin, a w niektórych udokumentowanych przypadkach nawet już po 18 godzinach od zakażenia, dochodzi do upadku wszystkich królików w stadzie. Na 2-3 godziny przed upadkiem obserwuje się gwałtowne osłabienie i duszności, pojawia się surowiczy wysięk z nosa, przybierający formę krwawej piany. Króliki przed śmiercią wykonują gwałtowne ruchy. W badaniach sekcyjnych stwierdza się powiększenie śledziony, zwyrodnienie nerek i wątroby. Królików chorych się nie leczy.

Pomór królików do czasu wyprodukowania skutecznej szczepionki był olbrzymim zagrożeniem. Obecnie służby weterynaryjne dysponują skuteczną szczepionką, którą należy stosować bezwzględnie u wszystkich królików. Króliczka najczęściej szczepi się w momencie odsadzenia od samic, a potem w odstępie 6-9 miesięcy.

Choroby bakteryjne

Pasterelloza – bakterie wywołujące tę chorobę (*Pasteurella multocida*) bytują w drogach oddechowych każdego zdrowego królika, nie wyrządzając mu żadnej szkody. Dopiero w wyniku osłabienia organizmu, spowodowanego np. złymi warunkami chowu, dochodzi do uzjadliwienia bakterii. Pasterelloza rozpoczyna się od wycieku z nosa i oczu, który w miarę rozwoju choroby staje się ropny. Króliki kaszlą i kichają, występują trudności w oddychaniu, a śmierć następuje z powodu uduszenia. Jeżeli bakterie umiejscowią się pod skórą powodują tworzenie się ropni, które pękając stwarzają źródło zakażenia dla zwierząt zdrowych. Choroba może mieć przebieg ostry lub przewlekły. W ostrej postaci powoduje dużą śmiertelność w stadzie, natomiast w przewlekłej prowadzi do wychudzenia, a u samic do poronień. Zapobieganie polega na prowadzeniu hodowli zgodnie z wymogami i usuwaniu czynników uzjadliwiających bakterie (duże stężenie amoniaku, nieodpowiednia temperatura, złe żywienie). Leczenie polega na stosowaniu zalecanych przez lekarza weterynarii antybiotyków, sulfonamidów lub surowic.

Choroby pasożytnicze

Kokcydioza – choroba wywołwana jest przez pierwotniaki z rodzaju *Eimeria* i może przybierać postać jelitową lub wątrobową. Zakażenie następuje przez przewód pokarmowy. Najczęściej chorują sztuki młode, zaraz po odsadzeniu. Króliki chore są senne i apatyczne, nie jedzą, mają matową i nastroszoną sierść. Pojawia się uporczywa biegunka, prowadząca szybko do odwodnienia organizmu i śmierci. W postaci wątrobowej dodatkowo występuje obrzęk wątroby, zażółcenie błon śluzowych i częste oddawanie moczu. Leczenie polega na podawaniu zaleconych przez lekarza weterynarii leków.

Świerzb – jest schorzeniem skóry, wywołwanym przez pasożytnicze roztocza. Źródłem zakażenia są chore zwierzęta, jak również skażone środowisko. Złe warunki chowu przyczyniają się do nasilenia choroby. Najczęściej pasożyty umiejscawiają się w zewnętrznym przewodzie słuchowym. Gromadzi się tam gęsta, żółtobrunatna maź o nieprzyjemnym zapachu. W uchu tworzą się warstwowo ułożone strupy powodujące świąd. Królik drapiąc je rozsiewa pasożyty w środowisku. Leczenie polega na dokładnym czyszczeniu przewodów słuchowych patyczkiem z nawiniętą watą, nasączoną środkiem leczniczym (Bidy-lon, Novoscabin, 20% roztwór Biowalu). Zużyta wata i patyk należy spalić. Zabieg wykonuje się dwu-, trzykrotnie, w odstępach 8-10-dniowych. Zwalczanie świerzbu powinno być połączone z poprawą warunków sanitarnych.

Omówione choroby nie są jedynymi, nękającymi króliki. Istnieje szereg nie wymienionych tutaj schorzeń, z którymi może się spotkać hodowca. Generalną zasadą przy wprowadzaniu nowych zwierząt do stada jest poddanie ich obserwacji przez okres 3-4 tygodni, a w przypadku jakichkolwiek wątpliwości dotyczących zdrowotności stada należy niezwłocznie zasięgnąć porady lekarza weterynarii.

W numerze 4 (kwietniowym) ukaże się III część opracowania, dotycząca produkcji żywca króliczego.

Jubileusz 50-lecia Wydziału Zootechnicznego (obecnie Nauk o Zwierzętach) SGGW

Zorganizowanie Wydziału Zootechnicznego w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego zlecono Profesorowi Władysławowi Hermanowi, kierownikowi Katedry Ogólnej Hodowli Zwierząt, a równocześnie opiekunowi Katedry Hodowli Szcze-

gółowej i Żywienia Zwierząt, pismem z dnia 1 września 1951 r. (Nr DK II - 3a 147/51). W skład nowo utworzonego Wydziału weszły, obok już wymienionych, także dwie inne katedry – Rybactwa (kierownik prof. Franciszek Staff) i Zoologii (kierownik prof. Włodzimierz Michajłow). Jednostki te wcześniej należały do Wydziału Rolniczego, gdzie istniała specjalizacja produkcji zwierzęcej. W roku 1952 powołano już na Wydziale Zootechnicznym dwie dalsze Katedry – Żywienia Zwierząt oraz Zoohigieny, a kierowanie nimi powierzono odpowiednio Profesorom Franciszkowi Abgarowiczowi i Edwardowi Szyfelbejnowi.

Na pierwszy rok studiów w roku akademickim 1951/1952 przyjęto 144 studentów. Pierwsi absolwenci Wydziału (43 osoby) otrzymali dyplomy inżynierów w roku 1954. Rok później dyplomy otrzymało już 125 absolwentów. W okresie 50 lat Wydział wypromował 1964 inżynierów i 2961 magistrów inżynierów zootechniki, którzy wnieśli znaczący wkład w rozwój

hodowli zwierząt, produkcji zwierzęcej i administracji rolnej na wszystkich szczeblach, a także w rozwój innych dziedzin gospodarki i życia społecznego.

Wydział od początku swego istnienia posiadał uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora (początkowo kandydata nauk). W latach 1952-2001 Rada Wydziału nadała 259 osobom stopień naukowy doktora nauk rolniczych w zakresie zootechniki, zaś 106 pracownikom naukowym stopień doktora habilitowanego. Liczne grono pracowników naukowych z instytutów Polskiej Akademii Nauk oraz katedr akademii rolniczych w Lublinie, Olsztynie i Bydgoszczy, doceniając wysoki poziom naukowy Wydziału, przeprowadziło u nas swoje przewody habilitacyjne, zostając później profesorami, wybitnymi specjalistami w swoich dziedzinach.

Działalność naukowa obejmowała wszystkie dyscypliny nauk zootechnicznych, a jej wyniki stanowiły duży wkład poznawczy. Odnotowano także liczne osiągnięcia o charakterze praktycznym. Ważniejsze historycznie i trwałe osiągnięcia naukowe Wydziału to opracowania naukowe dotyczące, między innymi:

- bezkapieliskowego chowu nutrij;
- selekcji, sztucznego wylęgu i wychowu karp;
- genetycznego uwarunkowania choroby Mareka drobiu;
- roli włókna w żywieniu zwierząt, w tym wprowadzenie pojęcia balastu;
- gospodarki azotowej u tuczników;
- skutków wielopokoleniowej selekcji w kierunku cech przeciwstawnych u zwierząt laboratoryjnych;
- oceny wartości użytkowej i hodowlanej różnych odmian bydła fryzyjskiego;
- współzależności między parametrami mikroklimatu pomieszczeń i wyznaczenie ich optymalnych lub dopuszczalnych wartości;
- opracowania monografii i programów hodowlanych polskich koni zimnokrwistych;
- wyhodowania polskich owiec nizinnych odmiany żelaznińskiej, hodowli zachowawczej owiec rasy wrzosówka polska;
- badań nad biologią czerwców, nicieni entomofilnych i pasożytów ryb;
- wyjaśnienia determinacji płci u pszczoł i opracowanie zasad ich unasieniania oraz wkład w rozwój pszczelarstwa na kontynencie azjatyckim.

Na Wydziale pracowali naukowo wybitni przedstawiciele nauk zootechnicznych: Franciszek Staff, Kazimierz Stegman (rybactwo); Mieczysław Czaja, Jan Pająk, Henryk Jasiński (hodowla bydła); Władysław Herman, Maria Joanna Radomska (genetyka i hodowla ogólna); Franciszek Abgarowicz, Franciszek Witczak (żywienie zwierząt); Ewa Potemkowska (hodowla drobiu); Adam Skoczylas, Stanisław Janowski (hodowla owiec); Feliks Mały, Zbigniew Żebrowski (hodowla trzody chlewnej); Andrzej Frindt (hodowla zwierząt futerkowych); Jerzy Chachuła (hodowla koni); Edward Szyfelbejn (zoohigiena); Zbigniew Kawecki i Henryk Sandner (zoologia). Nadal czynnym naukowo jest światowej sławy specjalista pszczelarstwa – Profesor Jerzy Woyke.

Trzej profesorowie Wydziału byli Rektorami SGGW – Franciszek Staff, Henryk Jasiński, Maria Joanna Radomska, a także absolwent Wydziału, profesor Wydziału Ekonomiczno-Rolniczego – Jan Górecki.

W roku 2000 Wydział Zootechniczny przekształcił się w Wydział Nauk o Zwierzętach w związku z rozwojem specjalizacji Hodowla Małych Zwierząt Użytkowych i Amatorskich, której studenci (rekrutowani oddzielnie) stanowią obecnie 30% studentów Wydziału. Pozostałe specjalizacje to: Hodowla Zwierząt, Organizacja Produkcji Zwierzęcej, Alternatywna Hodowla Zwierząt – na studiach dziennych, zaś na studiach zaocznych – Hodowla Zwierząt oraz Żywienie Zwierząt i Gospodarka Paszowa.

Aktualnie na studiach dziennych studiuje 560 studentów, a na studiach zaocznych (inżynierskich i magisterskich) – 421 studentów. Wydział kształci 48 doktorantów na trzech studiach doktoranckich, w tym 5 doktorantów z Republiki Białoruskiej. Stan kadry to: 73 nauczycieli akademickich, w tym 17 profesorów tytularnych, 16 doktorów habilitowanych i 34 doktorów, 6 asystentów, 43 pracowników naukowo-technicznych i administracyjnych.

Wydział posiada ферmy doświadczalne: zwierząt laboratoryjnych, owiec, trzody chlewnej, drobiu, koni, stawy doświadczalne i pasiekę. Zaplecze naukowo-badawcze stanowią nowoczesnie wyposażone laboratoria: żywieniowo-pasoznawcze, jakości mleka, drobiarskie, genetyki molekularnej.

Olbrymie znaczenie dla Wydziału miało wybudowanie nowoczesnego gmachu – siedziby Wydziału w kampusie SGGW w Warszawie, na Ursynowie przy ul. Ciszewskiego 8, który objęto w użytkowanie w październiku 2001 roku (stał przesunięcie Sesji Jubileuszowej na 10 maja 2002 roku). Dotychczas jednostki Wydziału znajdowały się w trzech miejscach – w Warszawie przy ul. Rakowieckiej i Nowoursynowskiej oraz w Brwinowie.

Dla uczczenia podniosłego Jubileuszu 50-lecia Wydziału, 10 maja (piątek) 2002 roku odbędą się obchody jubileuszowe. Program obchodów przewiduje:

- ♦ 8¹⁵ – Msza święta w intencji zmarłych profesorów Wydziału (Kościół św. Katarzyny, ul. Fosa, Ursynów)
- ♦ 9³⁰ – Rejestracja uczestników, ul. Ciszewskiego 8 (gmach niebieski)
- ♦ 10⁰⁰ – Otwarcie okolicznościowej sesji Rady Wydziału (wystąpienia: Dziekana Wydziału – prof. Józefa Kulisiewicza, Rektora SGGW – prof. Włodzimierza Klucińskiego oraz zaproszonych gości)
- ♦ 11³⁰ – Przerwa
- ♦ 12⁰⁰ – Otwarcie sesji naukowej „Nauki Zootechniczne na początku XXI wieku”
- ♦ 12⁰⁵ – „Cytogenetyka i mapy genomów zwierząt domowych – zarys osiągnięć i perspektywy rozwoju” – prof. dr hab. Marek Świtoński (AR Poznań)
- ♦ 12²⁵ – „Aktualne trendy badawcze w zakresie metod hodowli zwierząt” – prof. dr hab. Andrzej Filistowicz (AR Wrocław)

♦ 12⁴⁵ – „Aktualne zadania nauki w dziedzinie użytkowania zwierząt i jego wpływu na jakość produktów” – prof. dr hab. Zygmunt Reklewski (IGiHZ PAN Jastrzębiec)

♦ 13⁰⁵ – „Rola nauki w rybactwie śródlądowym i ochronie środowiska wodnego” – prof. dr hab. Jan A. Szczerbowski (UWM Olsztyn)

♦ 13²⁵ – „Żywność zwierząt – osiągnięcia i oczekiwania” – dr hab. Jacek Skomiał (SGGW)

♦ 13⁴⁵ – Dyskusja

♦ 14¹⁵ – Uroczysty obiad oraz występy zespołu ludowego „Promni”

♦ 16¹⁵ – Spotkania w Katedrach

Z okazji sesji naukowej zostanie wydany, pod redakcją prof. Romana Niżnikowskiego, tom Zeszytów Naukowych Przeglądu Hodowlanego (PTZ, 2002) zawierający treść wspomnianych pięciu referatów wiodących i 22 artykuły nau-

kowe, ilustrujące aktualną tematykę badawczą Wydziału - Jubilat.

Zostanie także wydana Księga Jubileuszowa, dokumentująca historię Wydziału, osiągnięcia dydaktyczne wraz ze spisem absolwentów oraz główne kierunki badań i osiągnięcia naukowe katedr i pracowni wraz z listą pracowników naukowych ze stopniem doktora i doktora habilitowanego. Redaktorem Księgi jest prof. Jadwiga Chachułowa.

Wydawnictwa te będą dostępne w dniu Sesji Jubileuszowej – 10 maja 2002 r. Serdecznie zapraszam, w imieniu Komitetu Honorowego i Organizacyjnego, zarówno Absolwentów naszego Wydziału jak i jego Przyjaciół, do wzięcia udziału w obchodach. Dodatkowe informacje można uzyskać w dzia-
kanacie – tel. (22) 853 09 36.

**Dziekan Wydziału
prof. dr hab. Józef Kulisiewicz**

Wyniki konkursu na stworzenie proekologicznej witryny internetowej

Zespół Szerzenia Świadomości Społecznej, działający w ramach projektu „Ochrona Środowiska na Terenach Wiejskich” realizowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, ogłosił w listopadzie 2001 r. konkurs pod nazwą „www.chronięśrodowisko.pl”, adresowany do szkół rolniczych. Zadanie konkursowe polegało na stworzeniu witryny internetowej, poświęconej kwestiom ochrony środowiska na wsi, problemom zanieczyszczeń z rozproszonych źródeł rolniczych oraz korzyściom wynikającym z zadrzewień śródpolnych i przydrożnych. Do konkursu zgłaszały się kilkusetosobowe drużyny z techników rolniczych oraz innych szkół o profilu rolniczym. Każda grupa miała opiekuna – nauczyciela informatyki lub przedmiotów związanych z ekologią i nawożeniem, który objął patronat nad pracą zespołu.

Jury oceniało prace pod względem: pomysłowości rozwiązań, przejrzystości i łatwości korzystania ze stron, szybkości ładowania się elementów do pamięci komputera i merytorycznej zawartości stron. Zwycięzcą w konkursie, do którego zgłosiło się 58 szkół z całej Polski, została drużyna z Zespołu Szkół Rolniczych w Jabłoni (E. Białek, A. Macior, M. Moryl, opiekun – D. Koczkodaj). Miejsce II zajęła drużyna z ZSR Centrum Kształcenia Ustawicznego w Pyrzycach (S. Grabowski, W. Smolik, A. Sitariski, T. Rogaczewski, Ł. Zahorski, opiekun – M. Skrzyczewski); miejsce III – ZSR w Opatówku (S. Brodziak, S. Jakubek, M. Jerzyk, S. Waligóra, opiekun – A. Kozyra); miejsce IV – Technikum Rolnicze ZSR w Płotach (T. Kwiatkowski, A. Płaskowski, J. Szary, opiekunowie – H. Kaniewska, M. Michalski). Ponadto wyróżniono drużyny

z Zespołu Szkół Rolniczych w: Łukowie, Stargardzie Szczecińskim, Powodowie, Gródkach, Smolnicy oraz Zespół Szkół Mechanizacji Rolnictwa w Radomiu. Prace uczniów, którzy zajęli miejsca od I do IV można oglądać na stronie internetowej www.ostw.pl.

Uroczystość rozdania nagród odbyła się 21 lutego 2002 r. w siedzibie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Nagrodami głównymi za zajęcie pierwszych trzech miejsc były komputery dla szkół, a za IV miejsce – programy multimedialne. Członkowie zwycięskich drużyn otrzymali również sprzęt turystyczny, koszulki i dyplomy. Sześć wyróżnionych szkół otrzymało pakiety przygotowane przez NFOŚiGW (albumy, książki, programy multimedialne, płyty CD z „Agendą 21” i pakietem edukacyjno-szkoleniowym dla nauczycieli, a młodzież koszulki i inne upominki.

Realizowany projekt przez NFOŚiGW „Ochrona Środowiska na Terenach Wiejskich” ma uświadomić Polakom zagrożenia, jakie dla środowiska stwarza nieprzestrzeganie dobrych praktyk rolniczych oraz wskazać metody, za pomocą których można tym problemom zapobiegać. W ramach projektu realizowane są inwestycje proekologiczne w pilotażowych 24 gminach w okolicach Elbląga, Torunia, Ostrołki i Łomży. Budowane są między innymi zbiorniki na gnojówkę i gnojownicę (1100 zbiorników o pojemności od 47 do 720 m³) oraz płyty obornikowe. Właściwie przechowywane w zbiornikach płynne odchody zwierzęce stanowią cenny nawóz naturalny. Rolnicy w ten sposób dbają nie tylko o ochronę środowiska, ale również oszczędzają pieniądze, które musieliby wydać na zakup nawozów sztucznych.

Jednym z elementów projektu jest aktywne włączenie młodzieży w sprawy ochrony środowiska na obszarach rolniczych. Uczniowie biorący udział w konkursie wykazali się inicjatywą, chęcią działania i pogłębiania wiedzy. Nadesłane prace wskazują jednoznacznie, że przygotowanie stron www było dla wszystkich nowym ciekawym doświadczeniem, które przekonuje, że ochrona środowiska jest dziedziną ważną i budzącą duże zainteresowanie.